

4. Kázeň a školní řád.

Školní pedagogika

Doc. PhDr. PaedDr. Kamil JANIŠ, CSc.

Postavení školy v životě žáka

Žáka na základní škole „prožije“ ve škole cca 1 000 hod ročně.
(po celou dobu cca 9 000 hod celkem během školní docházky.

Žák na střední škole „prožije“ ve škole cca cca 4 000 hod.

vlastní život ?

Vymezení pojmu:

Kázeň je „vědomé, přesné plnění zadané sociální role, stanovených úkolů, určených činností, spojené s respektováním autority. V pedagogickém kontextu je kázeň chápána různými způsoby, např. jako jeden z cílů výchovy (autoritativní a direktivní pedagogické směry); jako prostředek k realizaci vzdělávání (tradiční školy); jako riskantní až nepřijatelný prostředek, ničící spontaneitu, tvořivost, individualitu žáka (směry vycházející z hnutí Nové výchovy, antiautoritativní směry). Praktické otázky kázně ve vyučování řeší různé tzv. strategie řízení třídy neboli managementu třídy, které zkoumají v rámci různých psychologických paradigmat metody prevence řešení případů nežádoucího (neukázněného) chování ve škole.“

Podle úrovně osvojení norem rozlišujeme:

- **internalizované** normy (zvnitřnělé), které představují součást osobnosti (příkladem mohou být sexuální deviace, kdy po určitém skutku máme výčitky svědomí, případně při krádeži apod.)
- **akceptované** normy – jedná se o normy, které jsou dodržované pod hrozbou konkrétní sankce, jako např. nedodržování dopravních předpisů apod.
- **ignorované** normy – sem spadá např. deviantní chování, krádeže, vandalství apod.

V praxi rozeznáváme kázeň:

- uvědomělou

(jedinec přijímá vědomě stanovené normy, ztotožňuje se s nimi, přičemž daný proces zvnitřnění označujeme jako interiorizace)

- neuvědomělou

(jedná se o vynucenou kázeň, kdy jedinec ví, že na základě porušení může dojít k sankci, trestu apod.)

Funkce kázně (obecně)

- orientační (tzn., že jedinec ví, jak se má chovat a jednat a co může očekávat od ostatních jedinců) Příklad: návštěva kostele nebo při fotbalového zápasu
- ochrannou (tzn. v souvislosti se zákony, legislativními normami, předpisy, pokyny apod., přičemž se jedinec cítí bezpečněji).
- existenční (sociotvornou) tzn. umožnění jedinci „přežít“. Každá společnost funguje na základě dodržování kázně. Příklad: dopravních předpisů.
- výkonová (tzn., že kázeň zvyšuje výkon a s tím i související efektivitu).

Ve školním prostředí se jedná o: pocit bezpečí a klid pro práci.

Funkce kázně (Bendl, 2009, s. 213)

Jedná se o:

- orientační (kázeňské normy ukazují, co je dobré, správné, hodnotné)
- bezpečnostní (ochrana před násilím ze strany spolužák)
- výkonová (zvyšování účinnosti školní práce)
- hygienická (ochrana před škodlivými vlivy, včetně drog)
- ekonomická (ochrana před vandalismem, krádežemi)
- prognostická (ochrana před budoucí kriminální dráhou)

Školní kázeň

psaná norma

(školní řád, pravidla chování žáků ve třídě, pravidla při rozličných dalších aktivitách)

nepsaná norma

(zde se jedná o slovní pokyny nejen vedení školy, ale hlavně učitelů, případně dalších pedagogických i nepedagogických zaměstnanců školy)

DESÁTERO BOŽÍCH PŘIKÁZÁNÍ

V jednoho Boha věřit budeš.

Nevezmeš jména Božího nadarmo.

Pomni, abys den sváteční světil.

Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.

Nezabiješ.

Nesesmilníš.

Nepokradeš.

Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.

Nepožádáš manželky bližního svého.

Milovat budeš bližního svého jako sebe samého.

Použitá a doporučená literatura:

BENDL, S. Kázeň a nekázeň. In. PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. 1. vydání. s. 211–216. ISBN 978-80-7367-546-2.